

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹
dels att 31 kap. 1 och 1 a §§ skall upphöra att gälla,
dels att 30 kap. 1 och 5 §§, 33 kap. 6 §, 34 kap. 11 § samt 38 kap. 2, 3,
 6, 8 och 9 §§ skall ha följande lydelse,
dels att rubriken till 31 kap. skall lyda "Om överlämnande till särskild
 vård i vissa fall",
dels att det i balken skall införas två nya paragrafer, 34 kap. 8 § och 35
 kap. 11 §, av följande lydelse,
dels att det i balken skall införas ett nytt kapitel, 32 kap., av följande
 lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

1 §²

Vid val av påföljd är fängelse att anse som en svårare påföljd än villkorlig dom och skyddstillsyn.

Bestämmelser om användningen av överlämnande till särskild vård finns i 31 kap.

Bestämmelser om användningen av överlämnande till särskild vård finns i 31 och 32 kap.

5 §³

För brott som någon begått innan han fyllt arton år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Att rätten därvid i första hand skall bestämma påföljden till slutet ungdomsvård i stället för fängelse framgår av 31 kap. 1 a §.

För brott som någon begått efter det att han fyllt arton men innan han fyllt tjuogoett år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det.

För brott som någon begått innan han *eller hon* fyllt arton år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. Att rätten därvid i första hand skall bestämma påföljden till slutet ungdomsvård i stället för fängelse framgår av 32 kap. 5 §.

För brott som någon begått efter det att han *eller hon* fyllt arton men innan han *eller hon* fyllt tjuogoett år får rätten döma till fängelse endast om det med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars finns särskilda skäl för det.

¹ Senaste lydelse av

31 kap. 1 § 2001:457

31 kap. 1 a § 1998:604.

² Senaste lydelse 1988:942.

³ Senaste lydelse 1998:604.

*Föreslagen lydelse***32 kap.⁴****Om överlämnande till särskild vård för unga**

1 § Den som är under tjuogoett år och som begått brott får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna skall syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder, i förekommande fall i förening med ungdomstjänst eller böter, kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Skall åtgärderna vidtas med stöd av socialtjänstlagen, skall rätten meddela föreskrift om att den unge skall följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet skall framgå av domen.

Skall åtgärderna vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, skall den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället, får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen skall biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får meddelas endast med den skadelidandes samtycke.

2 § Den som är under tjuogoett år och som begått brott får dömas till ungdomstjänst om den unge samtycker till det och påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. Den som döms till ungdomstjänst skall åläggas att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst tjuugo och högst etthundrafemtio timmar.

Den som är över arton år får dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl för det.

Rätten får döma till ungdomstjänst om påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet och det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård. I valet mellan ungdomstjänst och böter skall ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande.

3 § Om det behövs med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller art eller den unges tidigare brottslighet, får rätten förena ungdomsvård med

1. ungdomstjänst enligt 2 § första och andra styckena, eller
2. dagsböter, högst tvåhundra, oavsett om böter har föreskrivits för brottet eller inte.

⁴ Tidigare 32 kap. upphävt genom 1986:645.

I valet mellan ungdomstjänst och böter skall ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande.

4 § Om den dömden i väsentlig grad underlåter att göra vad som åligger honom eller henne enligt en föreskrift vid ungdomsvård om att han eller hon skall följa ett ungdomskontrakt eller enligt en dom på ungdomstjänst, får rätten på talan av åklagare undanröja annan påföljd än böter som dömts ut för brottet och bestämma ny påföljd för detta. I stället för att undanröja påföljden får dock rätten meddela den dömden en varning, om det är en tillräcklig åtgärd.

Om, av annat skäl än som anges i första stycket, den planerade vården eller de planerade åtgärderna enligt ett ungdomskontrakt eller en vårdplan inte kommer till stånd eller vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen, får rätten på talan av åklagare undanröja annan påföljd än böter som dömts ut för brottet och bestämma ny påföljd för detta. Detsamma gäller om, av annat skäl än som anges i första stycket, en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid.

Om rätten beslutar om undanröjande enligt första eller andra stycket skall den, när den nya påföljden bestäms, ta skälig hänsyn till vad den dömden har undergått till följd av den undanröjda påföljden och till böter som har dömts ut enligt 3 § första stycket 2.

5 § Har någon begått brott innan han eller hon fyllt arton år och finner rätten med tillämpning av 30 kap. att påföljden bör bestämmas till fängelse, skall den i stället bestämma påföljden till slutna ungdomsvård under viss tid. Detta gäller dock inte om det, med hänsyn till den tilltalades ålder vid lagföringen eller annan omständighet, finns särskilda skäl däremot.

Rätten får bestämma tiden för slutna ungdomsvård till lägst fjorton dagar och högst fyra år.

Bestämmelser om verkställighet finns i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 kap.

6 §⁵

Om någon döms till fängelse på viss tid eller till slutna ungdomsvård eller om rätten med tillämpning av 34 kap. 1 § 1 förordnar att sådan påföljd skall avse ytterligare brott, och den dömden med anledning av misstanke om brott som prövats genom dom i målet har varit berövad friheten på sätt som enligt 19 a § första stycket lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. får tillgodoräknas som tid under vilken påföljden verkställts i anstalt eller vid ett särskilt ungdomshem, får rätten förordna att påföljden skall anses helt verkställd genom frihetsberövandet. En förutsättning för ett sådant förordnande är att den tid som den utdömda påföljden överstiger frihetsberövandet med är ringa.

Om rätten undanröjer en vill- Om rätten undanröjer en vill-

⁵ Senaste lydelse 2000:175.

korlig dom eller en skyddstillsyn och i stället dömer till fängelse på viss tid eller till sluten ungdomsvård, gäller första stycket även i fråga om sådana frihetsberövanden som anges i 19 a § andra stycket lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.

Om någon döms till böter och med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, har varit berövad friheten på sätt som enligt första stycket får tillgodoräknas som verkställighet av påföljd, får rätten förordna att påföljden skall anses helt eller delvis verkställd genom frihetsberövandet.

korlig dom eller en skyddstillsyn och i stället dömer till fängelse på viss tid eller till sluten ungdomsvård, gäller första stycket även i fråga om sådana frihetsberövanden som anges i 19 a § andra stycket lagen om beräkning av strafftid m.m.

Om någon döms till böter eller ungdomstjänst och med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, har varit berövad friheten på sätt som enligt första stycket får tillgodoräknas som verkställighet av påföljd, får rätten förordna att påföljden skall anses helt eller delvis verkställd genom frihetsberövandet.

34 kap.

8 §⁶

Har den som dömts till ungdomstjänst begått annat brott innan påföljden börjat verkställas, skall rätten, om påföljden även för detta brott bestäms till ungdomstjänst, vid bestämmande av antalet timmar ungdomstjänst, så långt möjligt, iaktta att detta antal tillsammans med det antal timmar som tidigare dömts ut inte överstiger det antal timmar som skulle ha bestämts som gemensam påföljd för brotten.

11 §⁷

Förekommer till verkställighet på en gång dom på fängelse på livstid och dom på böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom, skyddstillsyn eller slutan ungdomsvård, skall livstidsstraffet träda i stället för den andra påföljden.

Förekommer till verkställighet på en gång dom på fängelse på viss tid i minst två år eller slutan ungdomsvård i minst två år och en dom på böter eller förvandlingsstraff för böter som har meddelats innan de

Förekommer till verkställighet på en gång dom på fängelse på livstid och dom på böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomstjänst eller slutan ungdomsvård, skall livstidsstraffet träda i stället för den andra påföljden.

⁶ Tidigare 8 § upphävd genom 1979:680.

⁷ Senaste lydelse 1998:604.

förstnämnda påföljderna har börjat verkställas, skall fängelsestraffet eller utdömd sluten ungdomsvård träda i stället för den andra påföljden.

35 kap.

11 §⁸

Ungdomstjänst bortfaller, om verkställighet inte påbörjats innan fem år förflutit från det att domen vann laga kraft.

Avbryts verkställigheten av ungdomstjänsten skall vad som sägs i första stycket tillämpas på motsvarande sätt i fråga om den fortsatta verkställigheten. Tiden skall räknas från dagen för avbrottet.

38 kap.

2 §⁹

Har domstol med stöd av 31 kap. 1 § överlämnat någon till vård inom socialtjänsten och bryter därefter den dömde i väsentlig grad mot en föreskrift som meddelats med stöd av 31 kap. 1 § andra eller tredje stycket, får efter ansökan av åklagare den rätt som först dömt i målet undanröja förordnandet om överlämnande till vård och döma till annan påföljd för brottet. Därvid skall skälig hänsyn tas till böter som har dömts ut enligt 31 kap. 1 § tredje stycket 1 och till vad den dömde undergått till följd av en föreskrift om ungdomstjänst enligt 31 kap. 1 § tredje stycket 2.

Rätten kan, i stället för att undanröja förordnandet enligt första stycket, besluta att varning skall meddelas den dömde, om detta är en tillräcklig åtgärd.

Även om fall som avses i första stycket inte föreligger skall bestämmelserna där tillämpas på motsvarande sätt om den planerade vården eller åtgärderna som socialnämnden redovisat i yttrande enligt 11 § lagen (1964:167)

Har domstol överlämnat någon till vård med stöd av 31 kap. 2 §, får efter ansökan av åklagare den rätt som först dömt i målet undanröja förordnandet om överlämnande till vård och döma till annan påföljd för brottet om den vård som socialnämnden i yttrande till domstolen har förklarat sig ämna föranstalta om visar sig inte kunna anordnas.

⁸ Tidigare 11 § upphävd genom 1986:645.

⁹ Senaste lydelse 1998:604.

med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte kommer till stånd eller om vården i väsentlig utsträckning avviker från den i yttrandet redovisade planen. Detsamma gäller när domstolen har överlämnat någon till vård med stöd av 31 kap. 2 § och den vård som socialnämnden i yttrande till domstolen har förklarat sig ämna föranstalta om visar sig inte kunna anordnas.

3 §¹⁰

Fråga om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 § tas upp av den rätt som först avgjort det mål där villkorlig dom meddelats. Fråga om åtgärd enligt 31 kap. 1 § fjärde stycket tas upp av den rätt som först avgjort det mål i vilket dömts till överlämnande till vård inom socialtjänsten.

Fråga om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 § tas upp av den rätt som först avgjort det mål där villkorlig dom meddelats. Fråga om åtgärd enligt 32 kap. 4 § tas upp av den rätt som först avgjort det mål där ungdomsvård eller ungdomstjänst dömts ut.

Talan enligt 28 kap. 8 § väcks vid den tingsrätt, inom vars område den övervakningsnämnd som har gjort framställning i ärendet är verksam, eller vid den rätt som först avgjort det mål där skyddstillsyn dömts ut.

Mål som avses i denna paragraf får också tas upp av en domstol, där brottmål mot den dömda är anhängigt, eller av rätten i den ort, där den dömda mera varaktigt uppehåller sig, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt.

6 §¹¹

Nämndemän skall delta när en tingsrätt avgör en fråga, som avses i 2 eller 2 a § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 §. Detsamma skall gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 34 kap. 1 § 3, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 34 kap. 4 § samt åtgärd enligt 34 kap. 5 § tredje stycket eller 34 kap. 6 § andra stycket.

Vid avgörande av en fråga som avses i 27 kap. 2 a § tredje stycket

Nämndemän skall delta när en tingsrätt avgör en fråga, som avses i 2 eller 2 a § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 §. Detsamma skall gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 34 kap. 1 § 3, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 34 kap. 4 § samt åtgärd enligt 34 kap. 5 § tredje stycket eller 34 kap. 6 § andra stycket.

Vid avgörande av en fråga som avses i 27 kap. 2 a § tredje stycket

¹⁰ Senaste lydelse 1998:604.

¹¹ Senaste lydelse 1998:604.

eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och andra styckena eller 31 kap. 1 § fjärde stycket, är en tingsrätt domför med en lagfaren domare.

eller 5 § tredje stycket eller 28 kap. 11 § första och andra styckena, är en tingsrätt domför med en lagfaren domare.

8 §¹²

I mål om åtgärd enligt 2 eller 2 a § eller 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 §, 28 kap. 9 §, 31 kap. 1 § fjärde stycket eller 34 kap. 10 § andra stycket skall tingsrätten ge den dömde tillfälle att yttra sig. Begär han att bli hörd muntligen, skall han ges tillfälle till det. I mål om åtgärd enligt 34 kap. 18 § skall den dömde ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

I mål om åtgärd enligt 2 eller 2 a § eller 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 10 § andra stycket skall tingsrätten ge den dömde tillfälle att yttra sig. Begär denne att bli hörd muntligen, skall han eller hon ges tillfälle till det. I mål om åtgärd enligt 34 kap. 18 § skall den dömde ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

En åtgärd enligt 28 kap. 11 § första och andra styckena får beslutas utan att den dömde ges tillfälle att yttra sig.

9 §¹³

Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och andra styckena, 31 kap. 1 § fjärde stycket eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 4, 5 eller 6 § angående föreskrifter, övervakning eller prøvotid.

Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och andra styckena eller 34 kap. 10 § andra stycket eller 18 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 4, 5 eller 6 § angående föreskrifter, övervakning eller prøvotid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.
2. Bestämmelserna i 32 kap. 1–3 §§ i deras nya lydelse skall tillämpas också på gärningar som begåtts före ikraftträdandet.
3. Den upphävda bestämmelsen i 31 kap. 1 § fjärde stycket samt bestämmelserna i 38 kap. 2, 3, 6, 8 och 9 §§ i sina äldre lydelse skall fortfarande tillämpas för påföljd som före ikraftträdandet dömts ut enligt 31 kap. 1 §.

¹² Senaste lydelse 1998:604.

¹³ Senaste lydelse 1998:604.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs att 3 och 22 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Vård skall också beslutas om den som dömts till sluten ungdomsvård enligt 31 kap. 1 a § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatt vård för att inte löpa sådan risk som avses i första stycket.

Vård skall också beslutas om den som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatt vård för att inte löpa sådan risk som avses i första stycket.

22 §²

Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av hans eller hennes vårdnadshavare, får socialnämnden besluta

1. att den unge skall hålla regelbunden kontakt med en särskilt utsedd kontaktperson, eller

2. att den unge skall delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

När ett sådant beslut meddelas skall en särskild behandlingsplan finnas.

Bestämmelserna i 13 § första och tredje styckena samt 21 § första och tredje styckena gäller i tillämpliga delar också i fråga om beslut enligt första stycket. Prövning enligt 13 § tredje stycket av frågan om sådant beslut skall upphöra att gälla skall ske första gången inom sex månader från dagen för nämndens beslut.

Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt denna lag om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare, får socialnämnden besluta

1. att den unge skall hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett, eller

¹ Senaste lydelse 1998:616.

² Senaste lydelse 2003:406.

11 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 3 kap. 6 § och 12 kap. 8 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 5 kap. 1 b och 1 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Socialnämnden bör genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller annan därmed jämförlig verksamhet.

Nämnden kan utse en särskild person (kontaktperson) eller en familj med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det. För barn som inte har fyllt 15 år får kontaktperson utses endast om barnets vårdnadshavare begär eller samtycker till det. Har barnet fyllt 15 år får kontaktperson utses endast om barnet självt begär eller samtycker till det.

Om en person som inte har fyllt 21 år har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka en risk för missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende, kan nämnden utse en särskilt kvalificerad kontaktperson för den unge om denne begär eller samtycker till det. För barn som inte har fyllt 15 år får en sådan kontaktperson utses endast om barnets vårdnadshavare begär eller samtycker till det. Har barnet fyllt 15 år får en särskilt kvalificerad kontaktperson utses endast om barnet självt begär eller samtycker till det.

5 kap.

1 b §

Kommunen skall sörja för att påföljden ungdomstjänst kan verkställas så snart det kan ske.

Socialnämnden skall bestämma

det närmare innehållet i en utdömd ungdomstjänst i en arbetsplan och utse en handledare för den unge. Socialnämnden skall kontrollera att arbetsplanen följs.

1 c §

Kommunen skall sörja för att medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.

12 kap.

8 §

Har någon som påföljd för brott överlämnats till vård inom socialtjänsten, skall socialnämnden underderrätta åklagarmyndigheten, om vården eller de andra åtgärder som redovisats i vårdplanen inte kommer till stånd.

Detsamma gäller om den som överlämnats till vård inom socialtjänsten bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av 31 kap. 1 § tredje stycket 2 brottsbalken.

Har en domstol dömt någon till ungdomsvård eller till ungdomstjänst, skall socialnämnden underderrätta åklagarmyndigheten, om det kan antas att det finns förutsättningar för åtgärd enligt 30 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 32 kap. 4 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007 utom i fråga om 5 kap. 1 c § som träder i kraft den 1 januari 2008.